

Slutrapport

Återrapportering av ekonomiskt stöd till lokalt brottsförebyggande projekt

Det sker mycket brottsförebyggande arbete runtom i landet, både som projekt och i den löpande verksamheten. Några av dessa insatser har kunnat genomföras med hjälp av ekonomiskt stöd från Brottsförebyggande rådet (Brå). Arbetet dokumenteras och efter insatsen lämnas en slutrapport till Brå.

Erfarenheterna från de olika projekten är många gånger intressanta för andra som arbetar med brottsförebyggande arbete och därför publicerar Brå ett urval av rapporterna på myndighetens webbplats.

För sakuppgifter och slutsatser står respektive författare eller organisation.

Fler rapporter finns att ladda ner på www.bra.se/lokaltarbete

ALE KOMMUN

Inkom
Brottsförebyggande rådet

2012-03-02

Dnr. B 3.3-0377/2009

Skolkprojekt "Lätt att göra Rätt"

med 1-2-3 modellen

Joakim Östling

Carina Olsson

Anna Koppfeldt-Sandström

Anders Nordgren

Pia Waltersson

Birgitta Augustsson

Projektets syfte är att genom tidiga insatser i samverkan mellan hem, skola och socialtjänst fånga upp ogiltig frånvaro hos barn och ungdomar på ett mycket tidigt stadium. Detta för att främja ett snabbt återförande till skolan och därmed på sikt öka möjligheterna för ett bra socialt liv.

Innehåll

Slutrapport "Det ska vara lätt att göra rätt" med 1,2,3-modellen	4
Kartläggning	4
Åtgärder	5
Genomförande.....	6
Processmålet.....	6
Modellens rutiner och spelregler behöver förtydligas.	7
Det krävs bättre rutiner och information till pedagogerna om vad som gäller när det kommer till återkoppling från steg 2 (rektorssamtal) och steg 3 (samtal med socialtjänst)	7
1 2 3-modellen har påverkat samverkan på en strategisk nivå inom kommunen till det bättre.	7
Rutinerna kring uppföljning av Skola24 behöver bli bättre.	7
Processfaktorena	7
Tidig upptäckt.....	7
Förankring:.....	8
Tydlig och gemensam policy i samtliga skolor:	8
Överblick:	8
Kommunikation och relationsarbete:	8
Effekter	9
Elever, pedagoger och rektorer upplever att ströskolket på skolorna har minskat.....	9
Skolkproblematiken har blivit uppmärksammas på samtliga skolor, både hos pedagoger och elever.	9
Modellen hjälper inte alla elever och kan därför inte rätta till all form av skolkproblematik ...	9
1 2 3-modellen har en viktig förebyggande funktion när det kommer till arbetet mot skolk. Dock behöver de förebyggande aspekterna av modellen lyftas fram på ett tydligare sätt.....	9
Många pedagoger anser att modellen är bra för att ta reda på orsaker till att skolk uppstår.	10
Viktigaste lärdomarna.....	10
1 2 3-modellen har synliggjort problematiken med giltig frånvaro.....	10
Det är viktigt att modellen är en del av flera olika strategier för att hjälpa eleverna att utveckla sina förmågor och nå sina mål.	10

Modellen ställer krav på utformningen av undervisningen i klassrummen.....	10
Har genomförandet skett efter den ursprungliga planeringen?	11
Sluttankar från GR	11
Sluttankar från GR forts.....	12
Vad händer nu då?	13
Bilaga 1 Inför Steg 1 och 2-mötet	14
Bilaga 2 inbjudan till socialtjänsten steg 3.....	17
Bilaga 3 Information till dig som vårdnadshavare.....	18

Slutrapport ”Det ska vara lätt att göra rätt” med 1,2,3-modellen

Kartläggning

Under läsåret 2010/2011 har Ale kommun drivit ett samverkansprojekt mellan hem, skola och socialtjänst för att förebygga och motverka ogiltig skolfrånvaro kallat ”Lätt att göra rätt” med 1 2 3-modellen.

Bakgrunden till projektets uppstart var att man på kommunnivå såg tydliga tendenser till ökad ogiltig frånvaro i skolan och ville finna ett kommungemensamt arbetssätt mot detta.

I januari 2009 började Ale kommun att arbeta kommunövergripande med förebyggande arbete för barn och unga. Det hade då tillsatts en tjänst med en samverkanskoordinator.

I Samverkanskoordinatorns uppdrag ingick bland annat att forma och leda SSPF (samverkan mellan skola, socialtjänst, polis och fritid) arbete och Västbusarbetet (samverkansarbete för barn med neuropsykiatriska problem). Ett annat uppdrag var att titta på hur frånvaron såg ut i grundskolorna tillsammans med ledning från socialtjänst och skola, då flera rapporter var aktuella detta år där man såg skolket som en viktig indikator på ett framtida utanförskap. Kommunens sektor för Arbete, trygghet och omsorg sökte tillsammans med Utbildningssidan medel från Brå.

Under våren 2009 bjöds socialtjänsten in till Kyrkbyskolan av skolans elevhälsoteam för att utvärdera skolans arbete för elever i behov av särskilt stöd. Elevhälsoteamets bild av situationen var att det gjorts många socialtjänstanmälningar grundade i en hög ogiltig frånvaro. Dessutom hade skolan problem med många elever som sporadiskt skolkade från lektionerna, s.k. ”ströskolkare”. Socialtjänstens önskan var då bland annat att genom en förbättrad samverkan bli inkopplade i ett tidigare skede. Detta för att undvika att eleverna redan fastnat i det utanförskap som skolket innebär när socialtjänsten väl kom in i elevernas och familjernas vardag. Diskussionen mellan skolan och socialtjänsten ledde fram till 1,2,3-modellen.

1 2 3-modellens syfte är att motverka elevers ogiltiga frånvaro och samtidigt skapa möjligheter för en tidig upptäckt av elever i behov av stöd från socialtjänsten. Modellen ska genom tidiga insatser i samverkan mellan hem, skola och socialtjänst fånga upp ogiltig frånvaro hos barn och ungdomar på ett mycket tidigt stadium. Detta för att främja en ökad närvaro i skolan och därmed på lång sikt säkerställa möjligheten för ett välfungerande liv.

Avsikten har varit att modellen ska vara tydlig och lättförståelig för alla berörda parter; elev, vårdnadshavare, skola och socialtjänst. Ledord i projektet har varit tydlighet, synlighet och kärleksfullhet. Målgruppen för modellen är elever i grundskola och gymnasium och fokus har främst legat på de elever som ”ströskolkar”, d.v.s. har ett antal ogiltigt frånvarotillfälle utspridda över tid.

Modellen har ett tydligt förebyggande syfte där målet är att arbeta för att minimera risken för elever med ett begynnande asocialt beteende att hamna i ett utanförskap. På lång sikt kan modellen motverka att elever utöver skolket t.ex. börja röra sig i olämpliga kamratkretsar eller visa en begynnande missbruksproblematik.

Projektet har nu pågått under fyra terminer, från vårterminen 2009 till höstterminen 2011. Under första terminen introducerades och förankrades modellen i kommunens samtliga högstadieskolor samt i Ale gymnasium, för att under de tre återstående terminer tillämpas och implementeras aktivt i dessa skolor.

En av projektets övergripande avsikter har varit att dra lärdomar av det förändrade arbetssättet och hur det implementerats i skolan. Denna utvärdering är ett led i den avsikten, då utvärderingens främsta syfte är att vara utvecklingsinriktad och lägga fokus på att bidra till att utveckla och förbättra det framtida arbetet med modellen. Projektet har drivits med hjälp av medel från Brottsförebyggande rådet (BRÅ). Slutdatum för denna finansiering av projektet är sista december 2011.

Åtgärder

Ale kommun har satt upp två mål för sitt arbete, där det första målet är ett effektmål och det andra målet är ett processmål som visar hur effektmålet ska uppnås. Målen är framtagna i samverkan med brottsförebyggande rådet. Förutom målen identifierades fem centrala framgångsfaktorer för att projektet skulle bli lyckosamt. Dessa har benämnts som processfaktorer.

- **Effektmål: Antalet regelbundna skolkare ska minska i Ale kommun.**
- **Processmål: Under läsåret 2010/2011 ska det finnas en fungerande gemensam handlingsplan för att motverka skolket i Ale kommun.**
- **Processfaktorer: tidig upptäckt, förankring, tydlig och gemensam policy i samtliga skolor, överblick samt kommunikation och relationsarbete.**

Modellen är uppdelad i tre steg:

Steg 1: Vid första skolktilfället ska klassföreståndaren/mentorn kalla till ett möte där elev, vårdnadshavare och klassföreståndare träffas på skolan. Mötet ska äga rum inom en vecka från första skolktilfället. Rektor och skolans elevhälsoteam informeras om mötet. Se bilaga 1

Steg 2: Vid andra skolktilfället kallar rektor/ tillförordnad rektor till ett möte där elev, vårdnadshavare och rektor träffas på skolan. Mötet äger rum inom en vecka från andra skolktilfället. Föräldrar får tillfälle att skriva på en samtyckesblankett under detta möte. Rektor informerar skolans elevhälsoteam om mötet. Se bilaga 1

Steg 3: Vid tredje skolktilfället kontakter skolans elevhälsoteam förste socialsekreterare på Nödinge socialtjänst. Socialtjänsten kallar elev, vårdnadshavare och en person ur skolans elevhälsoteam till ett möte i socialtjänstens lokaler. Kallelse till mötet skickas inom en vecka från tredje skolktilfället

Modellen var och är i första hand riktad mot de elever som av olika skäl väljer att inte gå till lektion, men där det egentligen inte finns en alltför komplicerad problematik runt eleven. För de elever som har en större och mer komplex problematik agerar kommunen med andra verktyg.

Modellen har implementerats i Ales grundskolor för årskurs 6-9. Försök gjordes att implementera modellen på Ale gymnasium men av olika skäl gick det inte att genomföra. För de skolor med yngre elever än årskurs 6-9 var inte skolkproblematiken utbredd vilket gjorde att dessa skolor inte har medverkat i projektet.

Under projektets gång har flera förändringar/tillägg gjorts. Alla möten äger inte rum inom den tidsperiod vi har satt upp utan det viktiga har blivit att elev/vårdnadshavare bjudits in inom tidsperioden. Vidare har även elever med upprepade sena ankomster lagts integrerats i modellen.

Genomförande

Utvärderingen genomfördes bland de aktörer som finns i grundskolan, samt med aktörer från elevhälsa och socialtjänst. För att uppnå syftet och målet med utvärderingen har vi valt metoder som på kort tid genererar mycket information. Detta samtidigt som samtliga deltagare inkluderas och aktivt deltar i utvärderingen. Resultatet, i form av dessa respondenters tankar, attityder och värderingar, har analyserats utifrån utvärderingens syfte och mål.

Diskussionskaruseller har genomförts i elevgrupper på samtliga skolor. På tre av skolorna har hela personalgruppen deltagit i karuseller och på den fjärde genomfördes ett samtal med arbetslagsledare. Samtliga elevgrupper på de olika skolorna bestod av ett urval av ca 20 elever. Skolans rektorer har ansvarat för detta urval och eleverna representerar både individer som har berörts av 1 2 3-modellen och de som inte berörts.

Utvärderingar av modellen är främst framåtsyftande och har ett tydligt utvecklingsfokus. Resultatet presenteras utifrån hur väl processmål och processfaktorer samt effektmålet har uppfyllts, tillsammans med en redogörelse för de utvecklingsmöjligheter som finns. Utvärderingen blir därmed ett led i utvecklingsarbetet och därför innehåller rapportens resultatdel förslag på ett antal konkreta utvecklingsområden. Dessa har framkommit under kartläggningen och kan leda till att modellen får en bättre kvalitativ och kvantitativ genomslagskraft.

Processmålet

Processmålet som sattes upp för projektet var att det under läsåret 2010/2011 skulle finnas en fungerande gemensam handlingsplan för att motverka elevers ogiltiga frånvaro i Ale kommun. Utifrån kartläggningen har ett antal utvecklingsområden identifierats för det fortsatta arbetet med handlingsplanen.

Modellens rutiner och spelregler behöver förtydligas.

Projektgruppen som skapat modellen behöver uppdatera den information och de rutiner som går ut till pedagoger och som pedagogerna i sin tur förmedlar till sina elever. Idag råder oklarhet kring vissa rutiner, t.ex. kring vad som händer efter steg 3 och kring varför modellens steg nollställs vid terminslut.

Det finns en viss flexibilitet i modellen som utgår från pedagogens egen bedömning av varje specifik skolsituation. Detta uppfattas av pedagoger som positivt då elevers ogiltiga frånvaro sker av olika anledningar. Rent konkret kan det innebära att olika bedömningar görs, t.ex. kring vad som gäller för sen ankomst - ska det räknas som ogiltig frånvaro eller inte? Här behöver rutinerna klargöras, eftersom en gemensam modell behöver gemensamma riktlinjer som efterföljs av samtliga. Elever vet inte idag vad som gäller för upprepad sen ankomst, eller för frånvaro under hela lektionen förutom de sista tio minuterna. Även om pedagogerna uppskattar att modellen är flexibel, kan denna flexibilitet ibland uppfattas som orättvisa av eleverna. Ett sätt att förbättra detta är att förtydliga spelreglerna och informera eleverna ytterligare.

Det krävs bättre rutiner och information till pedagogerna om vad som gäller när det kommer till återkoppling från steg 2 (rektorssamtal) och steg 3 (samtal med socialtjänst)

Det råder idag en osäkerhet bland pedagogerna kring vad man kan förvänta sig i form av återkoppling från steg 2 och 3. Vissa pedagoger upplever att det är avlastande att någon annan tar vid ansvaret vid steg 2 och anser sig inte behöva återkoppling. Vissa pedagoger önskar få mer återkoppling kring vad som sägs under steg 2 och 3 samtal, med förståelse för att vissa delar är sekretessbelagda. För att modellen ska vara lättanvänd och tydlig behöver dessa detaljer kommuniceras på ett bättre sätt.

1 2 3-modellen har påverkat samverkan på en strategisk nivå inom kommunen till det bättre.

Genom projektet har en konkret samverkan mellan skola, socialtjänst och elevhälsa skapats. Det är viktigt att värna om denna samverkan. Relationerna som byggts upp kan mycket väl utgöra en grundplattform för nya projekt framöver.

Modellen är väl förankrad bland elever och föräldrar. Dock behöver man bli tydligare i sin information till elever och föräldrar om vad själva innehållet i modellen innebär

Projektgruppen har på ett framgångsrikt sätt informerat om att modellen finns. Dock är förankring bara ett delmål - det räcker inte att det finns en bred kännedom om att modellen finns, det behöver även finnas en klar och tydlig kunskap om vad modellen innebär. Detta är något man behöver arbeta vidare med.

Rutinerna kring uppföljning av Skola24 behöver bli bättre.

Det finns en osäkerhet bland pedagoger och elever kring hur frånvarosystemet Skola24 ska användas. Man behöver skapa tydliga rutiner för hur, när och vad som ska fyllas i systemet. Det behövs även en tydlighet kring vilka krav som finns på mentorer att läsa rapporter och hur rapporterna ska sparas och följas upp. En arbetsbeskrivning kring detta bör också användas som rutin när ny personal börjar. Genom att skapa gemensamma rapportunderlag som alla på skolan kan använda skapas möjlighet till uppföljning och jämförelser. Man behöver även skapa rutiner för att hantera de undantag som finns kring närvaro och frånvaro; t ex vikarier, sjukdom, aktiviteter som inte följer det normala schemat.

Processfaktorerna

Efter fokussamtalet tillsammans med rektorer samt elevhälsa och socialtjänst matchades projektets processfaktorer mot den diskussion som fördes. Nedan följer en beskrivning av projektets fem processfaktorer tillsammans med resultatet av gruppens diskussion. Detta skapar en bild av upplevelse av hur väl processfaktorerna uppfyllts.

Tidig upptäckt:

I rektorens diskussion framkommer att de tidiga insatserna på olika nivåer är en av modellens styrkor. Genom att tidigt upptäcka och ta fram insatser för att åtgärda ströskolk skapas en förebyggande modell som kan skapa en positiv utvecklingspiral för eleverna.

Förankring:

För att modellen ska få ett ordentligt genomslag måste den förankras hos alla elever och vårdnadshavare. Rektorsgruppen anser i nuläget att man på ett framgångsrikt sätt förankrat hos elever och föräldrar att modellen finns. Dock är det viktigt att föräldrar och elever får förståelse för varför insatserna ser ut som de gör, och att fokus är främst förebyggande. Rektorsgruppen anser även att det måste föras en diskussion om modellen bland personalen på varje skolenhet för att alla ska vara medvetna om vad som förväntas.

Tydlig och gemensam policy i samtliga skolor:

Arbetet mot skolk genom 1 2 3-modellen innefattar att skolan formulerar tydliga förväntningar om närvaro under lektionerna och förmedlar dessa till eleverna. Det behövs även en samverkan med hemmet genom regelbunden återkoppling angående elevernas närvaro. I dagsläget sker detta bl.a. genom närvarosystemet Skola24 men det ser olika ut på olika skolor. Andra faktorer som påverkar den gemensamma policyns tydlighet handlar om hur närvaro i klassrummet uppmuntras, hur effektiv närvaroregistrering är, samt att reaktionerna på skolk är snabba och konsekventa. I rektorernas diskussion uppkommer en önskan om att dessa delar av modellen behöver förtydligas. Rektorerna identifierade även ett antal hot mot modellens gemensamma policy. Bland dessa nämns samverkanskollaps, att ingen följer rutiner och inkonsekvens på grund av den mänskliga faktorn. Ett annat hot mot modellens gemensamma policy är att föräldrar antingen sanktionerar ogiltigt frånvaro eller väljer att inte närvara på möten i de olika stegen. Därmed försvåras både den tidiga upptäckten och överblicken av skolket som sker.

Överblick:

Genom att skapa en kommungemensam strategi och policy skapas möjligheten till en överblick av skolksituationen. En skolövergripande lista där statistik över skolk samlas är ett bra sätt att hitta mönster och strukturer. De mötesblanketter som skapas bör förvaras på samma plats som den skolövergripande listan.

Kommunikation och relationsarbete:

I rektorernas diskussion framkommer att kompetensutveckling inom samtalsmetodik är en utvecklingsmöjlighet för pedagogerna. Detta eftersom relationsarbetet, samverkan mellan flera aktörer och det tidiga stödet till eleven är några av modellens viktigaste styrkor. Det finns även en medvetenhet om att modellen inte är skapad för att lösa alla former skolkproblematik som finns i skolorna. Denna medvetenhet finns t.ex. kring de elever som passerar alla steg i modellen utan att förändra sitt beteende kring skolk. För dessa upprättas en speciell arbetsplan mellan skola, socialtjänst, elev och vårdnadshavare för att fortsätta arbeta för att höja närvaron. Det är viktigt att hitta en kontinuitet i relationsarbetet även utanför modellen. Rektorerna lyfter fram projektgruppens och aktörernas engagemang och kreativitet som en styrka i modellens utvecklingsarbete.

Effekter

Det effektmål som sattes upp för projektet var att antalet regelbundna skolkare skulle minska i Ale kommun. Nedan återges en bild av hur väl pedagoger och elever upplever att detta mål har uppnåtts

Elever, pedagoger och rektorer upplever att ströskolket på skolorna har minskat

Många elever som tidigare skolkat under enstaka lektioner har minskat sin ogiltiga frånvaro eller slutat skolka helt. Både pedagoger och elever tror att detta delvis beror på att hela skolan satt ett tydligare fokus på att skolk är en viktig och allvarlig fråga och att de elever som minskat sin ogiltiga frånvaro har förstått vikten i att de ska vara på lektionerna.

Skolkproblematiken har blivit uppmärksammas på samtliga skolor, både hos pedagoger och elever.

Arbetet med 1 2 3-modellen har bidragit till att skapa ett mer medvetet samtal kring skolk och samtidigt visat att skolk är en prioriterad fråga. Detta kan leda till att eleverna blir medvetna om att vuxenvärlden bryr sig om frågan och om att eleverna ska vara i skolan.

Modellen hjälper inte alla elever och kan därför inte rätta till all form av skolkproblematik

De elever som har hög frånvaro inkluderas oftast inte i modellens tre steg vilket gör att de varken berörs eller hjälps av modellen. Skolorna bedömer ofta att dessa elever har en såpass komplicerad problematik utöver skolket att de ofta redan har kontakt med sociala myndigheter och att steg 1, 2 eller 3 - samtal därför är överflödiga. Detta gör att modellen exkluderar elever med en svår problematik, vilket i sin tur innebär att det krävs andra insatser för dessa elever.

1 2 3-modellen har en viktig förebyggande funktion när det kommer till arbetet mot skolk. Dock behöver de förebyggande aspekterna av modellen lyftas fram på ett tydligare sätt.

Idag verkar flera pedagoger och elever på samtliga skolor se på modellen främst som ett reaktivt och bestraffande verktyg. Den gängse bilden av steg 3- samtalet med socialtjänst bland både elever och personal är att det uppfattas som ett hot om socialtjänsts anmälan snarare än ett erbjudande om stödjande samtal. Detta har fått flera effekter – dels att elever känner sig ifrågasatta och bestraffade av alltför strikta åtgärder istället för att bli hjälpta. Dels har det också inneburit att föräldrar gått in och sanktionerat ogiltig frånvaro för att undvika det man tror är en socialtjänstanmälan. Eftersom man på vissa skolor har upplevt att det finns ett glapp mellan steg 2 och 3 har man på eget bevåg satt in andra insatser och istället för socialtjänstsamtal erbjudit samtal med elevhälsa eller BUP. Rektorer och övriga i projektgruppen är dock tydliga och införstådda med att de ser modellen främst som en förebyggande insats och är nogga med att poängtera att modellen erbjuder tre bra tillfällen till konstruktiva samtal med elever i ett tidigt skede, där man kan få reda på orsaker till att skolk uppstår.

Det förebyggande fokuset måste lyftas fram ännu mer i information till elever, pedagoger och föräldrar och syftet med steg 3-samtalet behöver förtydligas. Information måste ges till pedagoger som håller i steg 1-samtal att dessa samtal främst ska handla om ett relationsbyggande, förtroendebyggande samtal med syfte att visa för eleven att skolan bryr sig om att han eller hon är där. Det är viktigt att skolplikt inte används som det främsta argumentet till att eleven ska vara i skolan. På detaljnivå kan det handla om att omformulera modellens beskrivning:

”Socialtjänsten kallar elev, vårdnadshavare och en ur skolans elevhälsoteam till ett möte i socialtjänstens lokaler på Södra Klöverstigen. Kallelse till mötet skickas inom en vecka från skolktilfallet”. Att använda orden ”kallar” och ”kallelse” kan bidra till att mötet med socialtjänstens fältassistent uppfattas som ett obligatoriskt krav och inte som ett erbjudande.

Många pedagoger anser att modellen är bra för att ta reda på orsaker till att skolok uppstår. Modellen gör att man har möjlighet till ett relationsbyggande samtal med eleven som skolkar redan i ett tidigt skede. Genom att möta eleven tidigt har pedagogen möjlighet att tidigt ta reda på orsaken till att eleven skolkar och därför även kunna sätta in åtgärder som är anpassade till orsaken. Bilden av att modellen är bra för att ta reda på orsakerna till skolok delas dock inte fullt ut av eleverna. I dagsläget är det många elever som inte upplever att lärarna är bra på att ta reda på varför skolket uppstår och istället använder samtalet för att skälla på eller bestraffa eleven.

Viktigaste lärdomarna

1 2 3-modellen har synliggjort problematiken med giltig frånvaro.

Vissa föräldrar godkänner frånvaro som egentligen är ogiltig. Detta leder till att vissa elever har väldigt hög giltig frånvaro vilket kan vara ett tecken på en problematisk situation. Man har hittat ett mönster kring den giltiga frånvaron som annars inte syns i den ogiltiga frånvarostatistiken. Man har nu börjat arbeta utifrån principen att elever som har hög giltig frånvaro ska erbjudas samtal med elevhälsan.

Utifrån det mönster kring giltig frånvaro man upptäckt finns möjlighet att skapa åtminstone två nya utvecklingsprojekt som sätter fokus på:

- att hantera den giltiga frånvaron och sjukskrivning bland elever,
- att hantera de elever som har hög ogiltig frånvaro och som inte hjälps av modellen så som den fungerar idag

Det är viktigt att modellen är en del av flera olika strategier för att hjälpa eleverna att utveckla sina förmågor och nå sina mål.

Frånvaron från lektioner kan ha många olika orsaker. Genom att verkligen ta reda på orsaken finns det chans att utveckla framgångsrika strategier i att se och möta eleven. 1 2 3-modellen fungerar bäst som en av många strategier. Skolorna behöver hela tiden se över sina rutiner och metoder i det individuella mötet med eleven. Skolok kan vara ett uttryck för många samverkande faktorer och hittar man dessa är det möjligt att hantera dem på ett bra sätt.

Modellen ställer krav på utformningen av undervisningen i klassrummen.

Eftersom modellen har satt fokus på hur viktigt det är att vara i klassrummet har det gjort att elever som är skoltrötta eller av annan anledning ”ströskolkar” oftare kommer till klassrummet. Med andra ord kommer elever med mindre motivation för skolarbetet vistas oftare i klassrummet. Därför behövs nya metoder för att jobba på ett engagerande sätt i klassrummet som inkluderar alla.

Skolutvecklingsperspektivet blir viktigt när det kommer till utvecklingen av modellen. Ett sätt att se på detta är att skapa en mer utvidgad bild av vad en lektion innebär och ska innehålla. Detta har framkommit i utvärdering med både elever och personal. Det finns en känsla av att man i nuläget hellre skulle se att vissa personer inte dök upp på lektionen eftersom de i dagsläget mest ”stör” när de är på lektion. Denna bild behöver förändras, kanske främst genom synsättet att det är skolan som ska förändras snarare än eleverna.

Både pedagoger och elever är eniga om att det finns olika led i hur man förhindrar skolok: detta handlar om en kombination av relationsbyggande insatser, att utveckla skolan till att bli roligare och mer engagerande samt vikten av tydliga rutiner.

Har genomförandet skett efter den ursprungliga planeringen?

Genomförandet har i stort sett skett efter den ursprungliga planen, med ett undantag gällande gymnasiet. Gymnasiet fick redan efter ett par månader efter projektets start en förändring i ledning, nedskärningar och en turbulent omorganisation, vilket medförde att projektet inte kunde fortsätta på ett meningsfullt sätt. Gymnasiet drog sig därför ur projektet, men tittar idag på nya former att arbeta med frånvaro på ett sätt som är anpassat direkt till gymnasieskolan men med influenser från grundskolan, för att kommunen ska hålla en röd tråd när det gäller att arbeta för att öka närvaron i skolorna.

Det har funnits ett stort intresse både inom och utanför kommunen för projektet. Ale kommun har drivit en socioekonomisk utbildning tillsammans med Ingvar Nilsson, Anders Wadeskog, Skandia och GR och sex andra kommuner. Flera tjänstemän på verksamhetschefsnivå har deltagit i utbildningen. Ale kommun valde att göra socioekonomisk beräkning på projektet "Lätt att göra Rätt och 1-2-3 modellen. Rapporten finns med som bilaga.

Sluttankar från GR

Utvärderingen från GR har visat att elevernas funderingar på vad de tycker är viktigast i arbetet mot skolkrångel går att dela upp i två tydligt skilda läger. En grupp elever anser att det behövs mer repressalier och striktare regler; lärarna ska ta tag i problemet mer och använda åtgärder som tillfällig avstängning och allvarssamtal. Det andra läget fokuserar istället på att förbättra och göra skolan och lektionerna roligare och använda sig av lekar och andra metoder i klassrummet. Många elever lyfter även upp att det är viktigt att samtala med varje elev om varför personen skolkrånglar. De anger att de vill ha mer öppna samtal i klassen så att de som mår dåligt av skolsituationen får påverka.

Alla aktörer bör få klart för sig att det är en modell som skall verka preventivt, det vill säga att den inte införts för att skrämja eller hota med olika åtgärder. Modellen handlar om att snabbt och tydligt identifiera ogiltig frånvaro och snabbt adressera den för att det endast skall stanna vid en engångsförekomst. Det bör tydligare framgå hur man som pedagog skall genomföra samtalet med eleven i steg 1. En tydlig samtalsmodell bör formuleras och bli känd hos pedagogerna på skolorna. Modellen bör fokusera på att hitta orsakerna till skolkrångel och att försöka borra lite djupare i vilka bevekelsegrunder eleven verkligen har. Detta för att kunna möta de behov som eleven har för att det skall funka på bästa sätt i hela skolsituationen. Hur denna typ av samtal skall genomföras kräver en diskussion mellan lärare och skolledare så att man tillsammans hittar de bästa metoderna.

Samtalsmodellen ska fungera som stöd och samtidigt säkerställa en kvalitetsnivå i mötet med en elev som haft ogiltig frånvaro. Förslagsvis blir det projektledningsgruppen som formulerar ett utkast som sedan skolorna får testa och kommentera. När en elev skolkrånglar kan det finnas många orsaker till det och det gäller att skolorna blir så bra som möjligt på att finna de verkliga orsakerna och hur de kan stötta elever och föräldrar så att frånvaron blir så liten som möjligt.

Sluttankar från GR forts.

Alla aktörer bör vara medvetna om hur modellen skall användas fortsättningsvis. Är det något som skall vara en självklar del av det dagliga arbetet i Ale eller är det bara ett projekt? Här handlar det om att de som drivit projektet bestämmer hur fortsättningen ska vara och ser till att det finns en miljö att implementera de idéer som drivit arbetet framåt. Här handlar det om att lösa frågor kring samordning och ekonomi i det fall att det inte finns projektmedel som bekostar detta. I slutändan blir det beslut för förvaltningsledning och politiker kring hur man hanterar dessa frågor. Här bör även andra frågor ställas, av typen: när nollställs en elevs ogiltiga frånvaro? Är modellen bunden till läsår? Är den bunden till skolan? Projektgruppen behöver formulera vilka regler som finns och göra dem så tydliga som möjligt för att alla skall veta vad man förhåller sig till.

Det är viktigt att det är klart för alla att modellen endast är en del av en strategi för att minska en viss typ av ogiltig frånvaro. Insatser för att nå elever med hög frånvaro och skolproblematik på flera plan måste diskuteras ytterligare. Modellen lyfter fram att det i Ale inte är accepterat att skolka, vilket skapar en tydlighet. Dock finns det i dagsläget ingen motsvarande modell som hanterar elever med en väldigt hög frånvaro. För dessa elever fungerar inte 1 2 3-modellen och de alternativ som då står till buds bör finnas i anslutning till modellen. Arbetet med att utreda orsaker till skolka och hur skolan kan anpassa sig till dessa orsaker bör fortsatt stå i fokus, det är ett komplext arbete som kräver samverkan över förvaltningsgränser och mellan hem och skola.

I arbetet med att skapa en modell är det viktigt att hitta rutiner för att alla skall känna till hur arbetet skall bedrivas. En beredskap i hur man skall bevara de kunskaper som har skapats under införandet av modellen är viktigt. Att se till att det finns rutiner för hur man introducerar ny personal i arbetssätt och att man säkerställer att rutiner inte hamnar mellan två stolar om en pedagog eller rektor slutar eller byter tjänst. Arbetet med modellen bör vara så stabilt att rutiner kan stå för sig själva snarare än processen ägs av ett antal personer. Modellen bör finnas som en naturlig del när man introducerar ny personal eller i kontakt med föräldrar och elever som kommer mitt i en termin. En del pedagoger upplever att det saknas en återkoppling mellan de olika stegen i modellen. På sätt och vis innebär det att man som aktör får ett begränsat ansvar för elevernas frånvaro, något som är olyckligt då det är viktigt att alla känner att de tar del i hela processen kring eleven.

Det finns situationer som bygger på förtroende i samtal och möten men det finns ändå utrymme för att delge att processen fortsätter. Detta blir tydligast för pedagogerna som egentligen är involverade aktivt i steg 1 och sedan endast som aktör i så måtto att de rapporterar frånvaron och lyfter fram att det är dags för nästa steg. Hur fältassistenter skall återkoppla till skola är också en fråga som kräver ett bra svar. Det finns sekretessgränser mellan förvaltningarna och det gäller att finna bra samverkansformer som inte kränker dessa sekretessregler men som samtidigt ger viktigt feedback om hur processen fortskrider. Rektorer ger uttryck för att samverkan mellan olika aktörer som elevhälsa och socialtjänst har öppnat upp för ett bättre samarbete och att de kan se sidoeffekter av projektet som att sena ankomster har minskat. I och med att fler har ögonen på ogiltig frånvaro som fenomen verkar det som om eleverna och deras föräldrar också har det och att det leder till minskad frånvaro och sen ankomst.

Vad händer nu då?

Det har beslutats att 1,2,3-modellen kommer i sin nuvarande form att användas i våra grundskolor, arbetet kommer att flyttas över och implementeras i kommunens SSPF (samverkan skola, socialtjänst, polis och fritid) arbete där uppföljning och utveckling av metoden kommer att ske. Kommunen kommer också att föra kommunövergripande diskussioner kring hur vi ska hjälpa de elever som vi inte når med hjälp av t 1-2-3-modellen fortsätter att missa lektioner.

Lätt att göra rätt kommer nu att gå in i sin andra fas. Denna fas handlar om att äldreskolorna i kommunen ska handledas av GR i syfte att jobba med bedömning för lärande. Som tidigare har beskrivits är en viktig del för att få eleverna att trivas i skolan att de känner en meningsfullhet kring sin skolgång.

Vår ambition är att projektet är att skapa en större känsla av meningsfullhet i Ales skolor, där bedömning för lärande ses som en utgångspunkt. Projektet utgår ifrån personalens frågor där de metoder som används ska ha sin grund i forskning och beprövad erfarenhet. En stor del av diskussionerna kommer att utgå från fem olika metoder att skapa en större meningsfullhet för eleverna i skolan:

1. Aktivera eleven som ägare av sin egen läroprocess
2. Tydliggör mål och kunskapskrav
3. Skapa aktiviteter som synliggör lärande
4. Återkoppling som för lärandet framåt
5. Aktivera eleverna som lärresurser för varandra

Under projektets gång kommer teori och praktik att varvas där lärarna handleds av personal från GR. Personalen kommer även att använda sig av kompetensnätverket <http://bedomningforlarande.se/>.

Bilaga 1 Inför Steg 1 och 2-mötet

Att tänka på inför mötet:

- Informera eleven om att hon/han har nått Steg 1/Steg 2 och att hemmet kommer att kontaktas.
- När du ringer förälder fråga då om det är en lämplig tidpunkt att tala.
- När du ringer förälder, tala om syftet till mötet och att det tar 20 min.
- Vid gemensam vårdnad skall båda vårdnadshavarna bjudas in.
- Välj plats och tid för mötet med omsorg för att skapa en lugn atmosfär.
- Anpassa mötet till individen.
- Ha ett lösningsfokuserat förhållningssätt och använd ett språk som eleven och föräldrarna förstår.

Tipsrutan: Lyssna aktivt, ställ öppna frågor, visa engagemang, probleminventerande/problemlösande, ge feedback, sammanfatta och återkoppla.

Fällor: Kritisera, förmedla förakt, gå till motattack, gå i total reträtt

Att tänka på under mötet:

- Välkomna familjen till det här viktiga samtalet om ”ert barns fortsatta skolgång”. Öppna upp mötet på ett välkomnande sätt.
- Förklara kort om 1-2-3-modellen och lämna över skriftlig information.
- Poängtera att modellen syftar till att stötta eleven så att de ska lyckas med sin skolgång.
- Fyll i samtalsblanketten gemensamt.
- Skiljas i samförstånd.
- Lämna information om socialtjänstens roll i Steg 3 (gäller Steg 2).
- Gör en kopia och lämna till vårdnadshavare

Att tänka på efter mötet:

- Samtalsblanketten lämnas till rektor eller av rektor delegerad person. EHT informeras

Mötesblankett Steg 1

Elev: _____

Klass: _____

Vårdnadshavare: _____

Mötesdatum: _____

Datum och ämne för ogiltig
frånvaro: _____

Hur kommer det sig att du var borta från lektionen? _____

Hur kan vi hjälpas åt för att du ska ha full närvaro? Vad behöver förändras?

Elev: _____

Vårdnadshavare: _____

Klassföreståndare/Mentor: _____

Övrigt/viktigt att veta/lägga till: _____

Vi har träffats idag

Elev: _____

Vårdnadshavare: _____

Klassföreståndare/Mentor: _____

Mötesblankett Steg 2

Elev: _____

Klass: _____

Vårdnadshavare: _____

Mötesdatum: _____

Datum och ämne för ogiltig
frånvaro: _____

Hur kommer det sig att du var borta från lektionen? _____

Hur kan vi hjälpas åt för att du ska ha full närvaro? Vad behöver förändras?

Elev: _____

Vårdnadshavare: _____

Rektor/Tf. Rektor: _____

Övrigt/viktigt att veta/lägga till: _____

Vi har träffats idag

Elev: _____

Vårdnadshavare: _____

Rektor/Tf Rektor: _____

Bilaga 2 inbjudan till socialtjänsten steg 3

XXXXXXXXXX

2011-01-26

Fältanknuten socialsekreterare

Telenr XXXXXXXXX

Hej!

Ale kommun har under läsåret 2010-2011 startat ett samarbete kring skolka som kallas 1-2-3 modellen.

1-2-3 modellen innebär att man vid första skolka tillfället samtalar med sin mentor, vid andra skolka tillfället med sin rektor och vid tredje tillfället erbjuds elev och förälder en tid på socialtjänsten för att samtala kring skolket. Skolan närvarar vid det tredje samtalet.

Med anledning av att du XXXX skolka vid tre tillfällen erbjuds du att komma till socialtjänsten tillsammans med dina vårdnadshavare för att samtala kring skolket. XXXXXXXX kommer att närvara från skolan.

Ni är välkomna den 3 februari kl 15:30 till mitt kontor på Södra Klöverstigen 1. Om Ni inte har möjlighet att komma eller undrar över något är Ni välkomna att ringa.

Med vänlig hälsning

XXXXXXXXXX

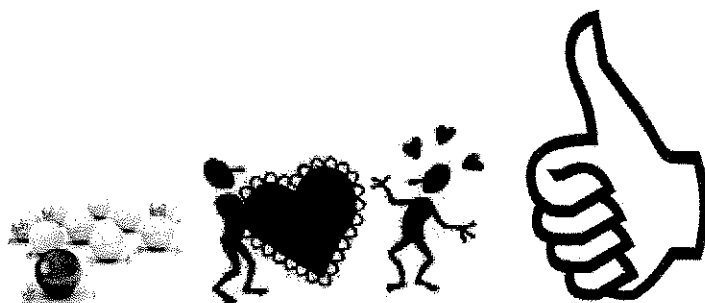
Fältanknuten socialsekreterare

Bilaga 3 Information till dig som vårdnadshavare...

... om vikten av att gemensamt förhindra ogiltig frånvaro i skolan med hjälp av

1-2-3 modellen

Tydlig och gemensam policy i samtliga skolor.

Tydlighet, synlighet och kärleksfullhet är tre ledord som finns i fokus när Ale kommun arbetar för att ditt barn/ungdom ska välja bort att skolk och därmed minska risken för ett utanförskap. Projektets syfte är att genom tidiga insatser i samverkan mellan hem, skola och socialtjänst fånga upp ogiltig frånvaro hos barn och ungdomar på ett mycket tidigt stadium. Detta för att främja ett snabbt återförande till skolan och därmed på sikt öka möjligheterna för ett bra socialt liv.

Skolk är ett problem som har accelererat i hela Sverige under de sista åren, i Ale ser vi tydliga tendenser till ökad ogiltig frånvaro. Genom forskning vet man att en fungerande skolgång är en av de stora framgångsfaktorerna för att uppnå ett fungerande socialt vuxenliv. Det är därför av yttersta vikt att förhindra en utslagning från skolan. Ju längre tid barnet/ungdomen är frånvarande desto svårare blir återförandet.

Den 6 september 2010 startade Ale kommun igång en kommunövergripande satsning där alla högstadieskolor tillsammans med gymnasiet arbetar för att minska den ogiltiga frånvaron i skolan.

Vilka elever är med i projektet

Målgruppen utgörs av elever med ogiltig frånvaro i grundskolan årskurs 7-9 och gymnasiets årskurs 1. Fokus i projektet kommer att ligga på de elever som **"ströskolkar"**

Skolan arbetar med andra metoder och andra insatser för de elever som har en annan typ av skolk.

När räknas det som ett skoltillfälle?

Skolk är när en elev är borta en hel lektion utan giltigt skäl.

Med regelbunden skolkare i projektet menas att en elev har skolkat fler än tre tillfällen under ett läsår.

Handlingsplan för 1-2-3-modellen

Steg 1: Vid första skolkonferensen kommer klassföreståndaren kalla till ett möte där elev, vårdnadshavare och klassföreståndare träffas på skolan. Mötet äger rum inom en vecka från skolkonferensen. Rektor och skolans elevhälsoteam informeras om mötet.

Steg 2: Vid andra skolkonferensen kommer rektor/tillförordnad rektor att kalla till ett möte där elev, vårdnadshavare och rektor träffas på skolan. Mötet äger rum inom en vecka från skolkonferensen. Rektor informerar skolans elevhälsoteam om mötet.

Steg 3: Vid tredje skolkonferensen kontaktar skolans elevhälsoteam socialtjänstens mottagning 0-20 år. Socialtjänsten bjuder in elev, vårdnadshavare och en representant från skolans elevhälsoteam till ett möte i socialtjänstens lokaler på Södra Klöverstigen i Nödinge. Föräldrar får tillfälle att skriva på samtyckesblankett under detta möte. Kallelse till mötet skickas inom en vecka från skolkonferensen.

Välkommen att höra av dig!

Har du tankar och idéer du vill framföra

Har du frågor eller funderingar och behöver bolla

Kontakta rektorn på ditt barn eller din ungdoms skola.

